

Dette er en oversettelse av den fastsatte læreplanteksten. Læreplanen er fastsatt på Bokmål

Vihtiestamme 18.09.13

Faamosne 01.08.2013 raejeste

Faamosne 31.07.2021 raaajan

Utgått

Ulmie

Aktene demokrateles siebriedahkesne desnie aarvoeh goh ektiebarkoe jñh seammavyörtegsvoete vihkeles prinsihph. Dñhte mij lea barkoen jarngesne siebriedahkefaagine lea goerkese jñh ïedtje vihkeles almetjereaktaj bijre, demokrateles aarvoeh jñh mñrrestalleme. Faage edtja skreejredh eadtjohkelaakan meatan årrodh siebriedahkesne jñh demokratijesne, jñh dääjrehtimmieh destie vedtedh.

Almetjh Leah hammoedamme dehtie kultuvreste gusnie byjjenieh, jñh daate vuajnoeh, daajroeh jñh dahkoeh tsevsie. Tsiehkien buerebelaakan guarkedh dan persovneles jielede jñh siebriedahkejielede gaskem mahta viehkietidh gellievoetem siebriedahkevuekine jñh jieledvuekine jáåhkesjidh. Siebriedahkefaagesne goerkese mñrrestallemistie jñh seammavyörtegsvoeteste lea jarngesne. Daan sjïekenisnie lea daajroe kultuvri bijre Saepmesne meatan, jñh saemiej tsiehkie goh aalkoe-almetjh. Daajroe veartenen jeatjah aalkoe-almetji jñh unnebelåhkoej bijre lea aaj vihkeles.

Goh almetjh libie meatan aktene histovreles ektiedimmesne, jñh gellie heannadimmieh histovrijesne Leah siebriedahke-evtiedimmiem tsevtseme. Siebriedahkefaagesne learohkh edtjeh lieredh dan kultuvrelle gellievoeten bijre veartenisnie åvtesne jñh daelie, jñh lieredh aerpievuekien jñh daaletje tñjjen bijre ussjedidh. Faage edtja tjetskiesvoetem gåaskodh aerpievuekien daajroen bijre. Faagesne lea daajroe dan gaajhkesaemien bijre, dñhte sæjhta jiehtedh saemien kultuvre abpe Saepmesne. Faage edtja learohki voerkes identiteetem jñh jienebekultuvrelle maahtoem skreejredh, saemien learohki identiteetem nænoestehtedh jñh aktem jearsoes tsåeptsiem jñtse siebriedahkesne jñh jñtse kultuvresne sjugniedidh.

Goh ussjedihks jñh eadtjohke indivijde jñh ektievoete, almetjh maehtieh viehkietidh jñtjemse hammoedidh, jñh dovne tsevsedh jñh tsevtseme sjïdtedh sijjen byjreskijstie. Goh moralske indivijde almetje dñedtem åtna sov dahkoej åvteste, aaj dej dahkoej åvteste mejtie mubpieh skraejriem vaalteme. Siebriedahkefaagen tjïrrh learohkh voerkesvoetem evtiedieh guktie dah maehtieh dam gietskies jñh abpeveartenen ektievoetem jñh sijjen jielede tsevsedh.

Daajroe siebriedahken jñh politihken bijre aktem aarvoem jñttsinie åtna, jñh lea seamma tñjjen daerpies gosse edtja meatan årrodh demokratijesne. Daajroe dan politihkeles systeemen bijre Nöörjesne, Saepmesne jñh gaskenasjovnaale siebriedahkesne learohkiedie voerkele politihke lea laavenjostoe, ovvaantoe, tsevtseme jñh gelliesårhnts faamoeåtnoe. Siebriedahkefaagen tjïrrh learohkh dirregh åadtjoeh analyseradidh jñh digkiedidh histovreles jñh sjyötehke siebriedahkegyhtjelassh, damtjidh jñh digkiedidh ovmessie faamoe-ektiedimmieh, jñh aalkoe-almetji jñh unnebelåhkoej tsiehkien jñh reaktah analyseradidh.

Jis edtja aktem monnehke evtiedimmiem buektiehtidh dle daerpies tsiehkien guarkedh eatnemen jñh dej almetjesjugniedamme byjreski gaskem. Siebriedahkefaage edtja skreejredh guktie vielie voerkes sjædta ektiedimmiem bijre dorjemassen jñh åtnoem gaskem, jñh mah konsekvensh vierhtieåtnoe jñh jieledåtnoe maehtieh utnedh eatnamasse, klïjmese jñh monnehke evtiedæmman. Barkoen tjïrrh faagine learohkh sjiehtieh aelhebelakaan aarvoem haestiemijstie guarkedh teknologijen jñh entreprenørskapen bijre, jñh dah sjiehtieh daajroem evtiedidh barkoejielede jñh abpeveartenen, nasjovnaale jñh persovneles ekonomijen bijre.

Siebriedahkefaage lea ovmessie åejviesuerkine juakeme mah aktem elliesvoetem sjugniedieh. Faage edtja maehtelesvoetem eevtjedh digkiedidh, ussjedidh jñh dåeriesmoerh loetedh siebriedahkesne, viehkine lastoem jñh maehtelesvoetem tsevsedh daajroem ohtsedh siebriedahken jñh kultuvren bijre. Daajroen tjïrrh siebriedahken jñtse bijre, learohkh ontardieh jñh tjetskehke sjïdteh jñh skraejriem åadtjoeh ussjedidh jñh sjugneden barkose. Naemhtie fierhte learohke mahta jñtjemse jñh mubpiej buerebelaakan guarkedh, haalvedh jñh tsevsedh dam veartenem gusnie jïelieminie, jñh skraejriem åadtjodh orre daajroem åadtjodh jñh abpe jielede lieredh.

Faagen åejvieboelhkh

Siebriedahkefaage akte siejhme faage maadthlierehtimmesne, jñh akte ektiefaage gaajhkide ööhpehtimmiemprogrammide jaarhkelierehtimmesne. Edtja dan åvteste lierehtimmiem dan sjyötehke darjodh goh gåarede learohkiedie viehkine lierehtimmiem sjiehtedidh dejtie ovmessie ööhpehtimmiemprogrammide.

Faage lea struktuvreradamme áejviesuerkine mej sisnie maahtooulmieh. Gaajhkh áejviesuerkieh sinsitniem lissiehtieh jñ tjuerieh ektesne vuajnalgidh. Goerehtæjja akte áejviesuerkie mij báata faagen jeatjah áejviesuerkiej bijjelen jñ siise, dovne maadthskuvlesne jñ jáarkelierehtimmesne.

Maadthskuvlesne siebriedahkefaage feerhmie áejviesuerkide goerehtæjja, siebriedahkedaaajroe, geografije jñ histovrije.

Jáarkelierehtimmesne faage feerhmie áejviesuerkide goerehtæjja, indivijde, siebriedahke jñ kultuvre, barkoe- jñ jieleme, politihke jñ demokratije jñ gaskenasjovnaale tsiehkíeh. Geografije jñ histovrije jáarkíeh goh ektiefaage dejnie studijeryöjreden ööhpehtimmieprogrammíne. Siebriedahkedaaajroe meatan vaaltasuvvieh fierhtene áejviesuerkesne.

Maadthskuvlesne siebriedahkefaage maahtooulmieh átna 4., 7. jñ 10. daltesen mænngan.

Jáarkelierehtimmesne siebriedahkefaage maahtooulmieh átna mænngan Jáa1 ööhpehtimmieprogrammíne studijegoerehtæmman, programmíesuerkie realfaagese jñ programmíesuerkie gielese, siebriedahkefaagese jñ ekonomijese.

Ööhpehtimmieprogrammíesne studijegoerehtæmman, programmíesuerkie hammoedimmiefaagese, siebriedahkefaage maahtooulmieh átna Jáa2 mænngan.

Barkoeaageles ööhpehtimmieprogrammíne jñ ööhpehtimmieprogrammíesne idrettsfaagese jñ musihkese, daanhtose jñ dramese, siebriedahkefaage maahtooulmieh átna Jáa2 mænngan.

Bijjeguvvie áejviesuerkijste

Daltese	Áejviesuerkieh				
1.–10.	Goerehtæjja	Histovrije	Geografije	Siebriedahkedaaajroe	
Jáa1/Jáa2	Goerehtæjja	Indivijde, siebriedahke jñ kultuvre	Barkoe- jñ jieleme	Politihe jñ demokratije	Gaskenasjovnaale tsiehkíeh

Áejviesuerkie faagen jeatjah áejviesuerkiej bijjelen jñ siise báetieh, jñ dan ávteste edtja maahtooulmiejgumie goerehtæjjesne barkedh mearan maahtooulmiejgumie jeatjah áejviesuerkijste barka. Áejviesuerkie lea guktie siebriedahkefaageles goerkesem bæjjese bigkie tjetskehkevoeten, onderdimmien jñ sjugnedn darjomi tjírrh. Skreejredh laejhtehtkslaakan vuarjasjidh tseegkeme jñ orre siebriedahkefaageles daajroem gaaltijeátnoen jñ gaaltijelaejhtemen tjírrh lea vihkeles. Goerehtæjja aaj leerehtimmíem, digkiedimmíem jñ evtiedimmíem siebriedahkefaageles daajroste jñ maahtoste feerhmie.

Áejviesuerkesne edtja histovreles bijjeguvviem jñ goerkesem evtiedidh, jñ goerehtidh jñ digkiedidh guktie almetjñ jñ siebriedahke leah jorkesamme tñjje doekoe. Histovrije aaj feerhmie guktie almetjñ guvvieh sjugniedieh jñ sijen jñtse goerkesem ávtetje tñjje hammoedieh, jñ guktie daate dam daaletje tñjjem tsevtsie. Skreejredh laejhtehtkslaakan jñ ussjedihks meatan árrodh siebriedahkesne lea vihkeles biehkíeh áejviesuerkesne.

Áejviesuerkie feerhmie íemie jñ almetjesjugniedamme tsiehkíeh eatnamisnie gaavnedh, jñ edtja goerkesem skreejredh guktie jñ man ávteste daah sinsitniem tsevtsieh. Goerehtalleme jñ digkiedimmíe jarkelimmíeprossijste leah jarngesne, jñ monnehke evtiedimmíen bíjre ussjedidh. Geografije lea aaj mahtedh kaarhtem nuhtjedh, jñ tjíelkestidh jñ buerkiestidh hedtieh jñ joekehtsh laanten jñ staaren gaskem, nasjovni gaskem jñ regijovni gaskem.

Áejviesuerkie feerhmie aamhtesidie sosijaliseradimmíe, politihke, ekonomije jñ kultuvre, jñ lea ektievoeten jñ vuestiebieliej bíjre almetji gaskemsh aktene daaletjen tñjjen perspektívesne. Ektiepiéle kultuvrelle njoelkedassi jñ siebriedahkestuvremen tjírrh dennie aktene bielesne, jñ indivijduelle dahkoeh jñ veeljemh dennie mubpene leah jarngesne áejviesuerkesne. Aarvoe mírrestallemistie, meatan árrodh siebriedahkesne jñ evtiedimmíe demokrateles tjiehpiesvoetijste leah vihkeles biehkíeh siebriedahkedaaajrosne.

Áejviesuerkie daej aamhtesidie feerhmie, sosijaliseradimmíe, persovneles ekonomije, jienebekultuvrelle siebriedahkh, religijovnen ráálla kultuvresne, ektiejieledevuekieh jñ kriminaliteete. Aaj mírrestallemíen

bijre, aalkoe-almetji bijre, etnihkeles j̄ih nasjovnaale unnebelåhkoej bijre, guktie maahta ammes-asven j̄ih rasismen vööste barkedh, j̄ih gie j̄ih mij mah noeride daانبiej̄ijen tsevtseh.

Åejviesuerkie lea daej aamhtesi bijre, jielemh, sielth, tseegkeme, barkoeveeljeme j̄ih barkohtsvoete. Aaj siebriedahki bijre barkoejeliedisnie j̄ih baalhatseegkeme, j̄ih barkoejielede daانبiej̄ijen j̄ih dej prinsihpi j̄ih aarvoej bijre mah leah barkoejielede betnesne.

Åejviesuerkie dam politihkeles systeemem gaajhkine daltesinie j̄ih tryjjesstaatem feerhmie. Aaj dej politihkeles kririej bijre j̄ih mij maahta demokratijem hāvhtadidh. Daennie åejviesuerkesne aaj leavloebiejesåvva ektiedimmide gaskem stuvremehammoem, reaktastaatem j̄ih almetjereaktah.

Åejviesuerkie gaskenasjovnaale laavenjostoem, terrorismem, ovvaantoeh, ovvaantoeloetemem j̄ih raeffiebarkoem feerhmie. Aaj globaliseringen, vierhtiejoekedimmien j̄ih monnehke evtiedimmien bijre, j̄ih Nöörjen ráállá goh gaskenasjovnaale aktööre.

Man gellie tæjmoeh

Tæjmoeh leah 60-minudten ektievoetine:

MAANADALTESE

1.-7. daltese: 385 tæjmoeh

NOEREDALTESE

8.–10. daltese: 249 tæjmoeh (256 tæjmoeh dejtie mah 10. daltesem illieh gj̄iren 2014)

ÖÖHPEHTIMMIEPROGRAMMH STUDIJEGERHTÆEMMAN – PROGRAMMESUERKIE REALFAAGIDE J̄IH PROGRAMMESUERKIE GIELESE, SIEBRIEDAHKEFAAGESE J̄IH EKONOMIJESE

Jåa1: 84 tæjmoeh

BARKOEFAAGELES ÖÖHPEHTIMMIEPROGRAMMH, ÖÖHPEHTIMMIEPROGRAMMH MUSIHKESE, DAANHTSOSE J̄IH DRAAMESE, ÖÖHPEHTIMMIEPROGRAMMH IDRETTSAAGESE, J̄IH ÖÖHPEHTIMMIEPROGRAMMH STUDIJEGERHTÆEMMAN - PROGRAMMESUERKIE HAMMOEDIMMIEFAAGESE

Jåa2: 84 tæjmoeh

Faagen maadth maahtoeh

Vihkeles tjiehpiesvoeth lea meatan vaaltasovveme maahtoelmine, gusnie dah akte bielie maahtoste j̄ih viehkietieh maahtoem faagesne evtiedidh. Guarka vihkeles tjiehpiesvoeth siebriedahkefaagesne naemhtie:

Njaalmeldh tjiehpiesvoeth siebriedahkefaagesne sæjhta jiehtedh guarkedh, buerkiestidh, viertiestidh j̄ih analyseradidh gaaltijh j̄ih dåeriesmoerh viehkine faaktah, teorijh, tjierestimmieh j̄ih faagediejvesh nuhtjedh håaleminie, åehpiedehteminie j̄ih mielejehtieginie. Njaalmeldh tjiehpiesvoeth lea aaj goltelidh, vuarjasjidh, vaestiedassem vedtedh j̄ih vijriesåbpoe soptsestidh mænngan mubpieh maam jeahteme. Evtiedimmie njaalmeldh tjiehpiesvoetijste siebriedahkefaagesne lea aelkedh goltelidh j̄ih mielh buektedh aelkie njaalmeldh tjaaleginie, goske maahta buerkiestidh j̄ijtse mielh, j̄ih mubpide goltelidh faageles jearsoesvoetine. Njaalmeldh tjiehpiesvoeth siebriedahkefaagesne evtiesuvvieh aktene prosesnesne mij aalka vaajestimmiejgumie, daamtaj persovneles karakterine, j̄ih faagesjiehteles j̄ih faagesj̄iere åssjaldahkide evtiesåvva, gusnie ahkedh vielie argumentereden digkede j̄ih faagediejvesh veelelaakan

nuhtjie. Joekehts vuajnoeh guarkedh, maehdedh mubpiej vuajnoej guarkedh, jñh eensilaakan maehdedh jiehtedh satne ij leah siemes jñh mubpiej vuajnoeh seahkaridh lea aaj akte bielie njaalmeldh tjiehpiesvoetijste.

Maehdedh tjaeledh siebriedahkefaagesne lea maehdedh soptsestidh, buerkiestidh jñh mielh argumenteradidh, jñh daajroem leerehtidh jñh daajroem tjaaleldh juekedh. Edtja aaj viertiestidh jñh digkiedidh fãantoeh, illedahkh jñh ektiedimmieh. Edtja aaj maehdedh aarvoeh vuarjasjidh gaaltijnie, hypoteesine jñh maalline, jñh maehdedh illedahkh siebriedahkefaageles goerehtimmijste tjaaleldh áehpiedehtedh. Maehdedh vuarjasjidh jñh gietedidh jñh tjaalegh lea aaj akte bielie tjiehpiesvoeteste. Evtiedimmie tjaelemetjehpiesvoetijste siebriedahkefaagesne lea ánnetji ánnetji haarjanidh aelhie faaktaraajesh jñh vihties gyhtjelassh hammoedidh, maehdedh tjaalegh vaajestidh jñh dejtie tjaanghkan giesedh, maehdedh dáeriesmoerh hammoedidh jñh digkeden tjaalegem struktuvreradidh viehkine gaaltijvuesiehtimmijste. Haarjanidh laejhtehts jñh jeereldihkie gaaltijeátnoem nuhtjedh, jñh maehdedh tjiehkstamme konklusjovnh gaavnedh viehkine ahkedh jienebh faagediejesijstie jñh ahkedh vielie aamhtesi bijre ussjedidh lea akte vihkeles bielie prosesseste.

Maehdedh lohkedh siebriedahkefaagesne lea maehdedh goerehtidh, toelhkestidh jñh ussjedidh faageles tjaalegi bijre, juktie jñtse jñh mubpiej siebriedahkh, jeatjah tñjñh, sijjeh jñh almetjñh guarkedh. Edtja aaj maehdedh gietedidh jñh bievnesh nuhtjedh guvvieste, filmijste, graafijste, tabellijstie jñh kaarthijste, jñh bievnesh ohtsedh vihties ulmine, gaaltijñh laejhtehtkslaakan vuarjasjidh jñh dejtie voerkeslaakan veeljedh jñh hiejhtedh. Evtiedimmie lohketmetjehpiesvoetijste siebriedahkefaagesne sæjhata jiehtedh ánnetji ánnetji haarjanidh tjaalegh jñh visuelle vuesiehtimmieh guarkedh, dejtie toelhkestidh jñh vuarjasjidh, goske maahta strategijñh evtiedidh juktie laejhtehtkslaakan daajroem vejtiestidh. Lohkedh juktie bievnesh veedtjedh, jñh laejhtehtkslaakan gaaltijñh lohkedh aalka gosse bievnesh gaavna aelhie sjehteladteme gaaltijnie, jñh vuarjasjidh mejtie bievnesh leah nuhteligs. Mænngan edtja haarjanidh sov jñtsh bievnesh ohtsedh, bievnesh viertiestidh ovmesse gaaltijstie jñh laejhtehtkslaakan vuarjasjidh dej sjyöhtehkevoetem, saetniesvoetem jñh aajkoem.

Maehdedh ryöknedh siebriedahkefaagesne lea veedtjedh, taaligujmie barkedh jñh taalide vuarjasjidh faageles aamhtesi bijre, jñh dam tabelline, graafine jñh gaagkojne vuesiehtidh. Ryökname siebriedahkefaagesne lea maehdedh nuhtjedh jñh viertiestidh, analyseradidh jñh áehpiedehtedh statistihkeles taalematerijellem mij evtiedimmiem jñh jeerehtsem vuesehete. Maehdedh goerehtimmieh darjodh ryökneininie jñh siebriedahkefaageles daatabaash nuhtjedh jñh laejhtehtkslaakan taalide toelhkestidh leah vihkeles. Edtja maehdedh möölegestáahkem nuhtjedh, tñjñine ryöknedh, jñh ryökneinem nuhtjedh juktie beetnehátnoem jñh persovneles ekonomijem reeredh. Ryökname-tjehpiesvoetide ánnetji ánnetji leara, dehtie raejeste learohke aalka strategijñh gaavnedh jñh haalvedh guktie edtja ryöknedh, klassifiseradidh, daatam nuhtjedh jñh daatah darjodh. Díhte maehtelesvoete tjaanghkan giesedh, viertiestidh jñh toelhkestidh statistihkeles bievnesh aaj evtiesávva, jñh analyseradidh, daatah laejhtehtkslaakan nuhtjedh jñh daatide vuarjasjidh. Daatajgumie barkedh mah evtiedimmiem jñh jeerehtsem vuesehete viehkine statistihkeles ulmijste lea vihkeles.

Digitaale tjiehpiesvoeth siebriedahkefaagesne sæjhata jiehtedh digitaale vierhtieh nuhtjedh jñh nedtesijjeh goerehtidh, bievnesh ohtsedh, laejhtehts árrodh gaaltijdie jñh sjyöhtehke bievnesh veeljedh siebriedahkefaageles aamhtesi bijre. Edtja aaj maehdedh digitaale áehpiedehteme- jñh laavenjostoedirregh nuhtjedh juktie multimeedijaale dorjesh darjodh, áehpiedehtedh jñh bæjhkoehtidh. Digitaale tjiehpiesvoeth lea aaj maehdedh govlesadtedh jñh laavenjostedh digitaalelaakan siebriedahkefaageles aamhtesi bijre, jñh njoelkedassi mietie nedtegovlesadtemasse dáemiedieh, daan nuelesne persovnevaarjelimmie jñh aalkoereakta. Evtiedimmie digitaale tjiehpiesvoetijste siebriedahkefaagesne sæjhata jiehtedh digitaale dirregh jñh meedijñh nuhtjedh juktie faageles daajroem vejtiestidh, jñtse maahtoen bijre soptsestidh, jñh faageles díjrem nænnoestehtedh. Digitaale tjiehpiesvoeth siebriedahkefaagesne áádtje aktene prosesnesne mij aalka gosse digitaale dirregh nuhtjie, goske siebriedahkefaageles sisvegem gaavna jñh vaajeste. Vijriesábpoe maehtelesvoetem áádtje jeereldihkie ohtsemevuekieh nuhtjedh, laejhtehtkslaakan veeljedh jñh faageleslaakan ussjedidh.

Maahtaldahkeulmieh

Goerehtæjja

Lohkehtimmien ulmieh leah; learohkh gelkieh

- gyhtjelassh darjodh siebriedahkefaageles aamhtesi bijre, ussjedidh jñh meatan årrodh faagesoptsestimmine dej aamhtesi bijre
- biëvnesh siebriedahkefaageles aamhtesi bijre gaavnedh jñh åehpiedehtedh sjiehteladteme gaaltijjstie, aaj digitaale, jñh vuarjasjidh mejtie biëvnese lea nuhteligs jñh jaahkods
- vihkeles nedtejeriem nuhtjedh digitaale ektiebarkosne, jñh daajroem utnedh persovnevaarjelimmien njoelkedassi bijre digitaale meedijinie
- vüekieh nuhtjedh juktie bæjjese ryöknedh jñh klaassifiseradidh aelhkie siebriedahkefaageles goerehtimmie, jñh aelhkie diejvesh åehpiedehtedh veahkan jñh stoeredahken bijre diagrammine jñh tabelline
- aelhkie tjaalegh tjaeledh siebriedahkefaageles aamhtesi bijre, jñh vihkeles faagediejvesh nuhtjedh
- soptsesh almetji bijre sjugniedidh jñh vüesiehtidh mah joekehts jieledenuepiej nuelesne jielieh, jñh jieledenuepide viertiëstidh
- vüesiehtimmieh vedtedh guktie almetjh joekehts mielh utnieh, gaavneshimmieh ovmessie almetji gaskem maehtieh dovne hijven årrodh jñh ovvaantoeh vedtedh, jñh empatijen jñh almetje-arvoen bijre soptsëstidh

Histovrije

Lohkehtimmien ulmieh leah; learohkh gelkieh

- diejvesidie dejpeli, daaletje tijjen jñh båtijen biejjien nuhtjedh jñjtse bijre jñh fuelhkien bijre
- soptsëstidh guktie gierkie-aalterealmetjh vijrijinie jñh tjöonghkijinie veasoejin, jñh fantaseradidh dej voestes almetji bijre mah laantese böötin jñengetijjen mænngan
- biëvnesh gaavnedh jñjtse maadtoeladtji bijre mah akten göökten boelven gietjeste veasoejin, jñh soptsëstidh guktie jieledëvüekie, jieledenuepie jñh kjønnsråållah leah jorkesamme
- dejpeli giejh jñjtse voengesne damtijidh, jñh gietskies väärhkoeh jñh mojhtesemiërhhk goerehtidh
- åejvievæhtah buerkiëstidh ruevtie-aaltarisnie Saepmesne, jñh bronse-aalteren jñh ruevtie-aalteren bijre Nöörjesne jñh Noerhtelaantine soptsëstidh
- soptsëstidh guktie sertiëstimme bivtemesiebriedahkeste aalkoejieleme-ekonomijese jieledëvüekiem jarkeli Saepmesne jñh Nöörjesne
- soptsëstidh man åvtëste jñh guktie almetjh suehpeden 17.b. jñh goevten 6.b. heevehieh, jñh naan jeatjah laanti nasjovnaalebiejjiej bijre soptsëstidh

Geografije

Lohkehtimmien ulmieh leah; learohkh gelkieh

- saemien jñh nöörjen nommh nuhtjedh, jñh hiejmësiijiem, hiejmëtjietem, hiejmëfylvhkem, Saepmiem jñh Nöörjem kaarhtese biejedh
- nommem biejedh dejtie Noerhtelaantine laantide jñh dejtie kaarhtese biejedh, veartenemearojde jñh veartenebielide kaarhtese biejedh, jñh geografëles diejvesh kaarhtine gaavnedh
- dam saemien jaepiegievliem buerkiëstidh, jñh soptsëstidh guktie jieledë jñh barkoe leah ektiedamme daan geavlän
- eatnemehammoeh, åtnoedajvh jñh sijjieh buerkiëstidh viehkine eatnemem goerehtidh skuvlen jñh hiejmen lihke, jñh saemien jñh nöörjen diejvesh dejtie nuhtjedh
- vihkeles eatnemi jñh eatnemehammoej bijre soptsëstidh Nöörjesne, naan jeatjah laantine jñh Saepmesne
- sijjiej, almetji jñh gieli bijre soptsëstidh, jñh aktem feelemem Saepmesne soejkesjidh jñh åehpiedehtedh
- tjuvtjiedidh jñh vaaksjoëhtidh elmie-otnjegi mietie, jñh buerkiëstidh man åvtëste tñjjejoekehtsh

Siebriedahkedaajroe

Lohkehtimmien ulmieh leah; learohkh gelkieh

- vihkeles væhtaj bijre saemien kultuvresne jñh jieledëvüekesne daan biejjien soptsëstidh, jñh saemiej statusen bijre goh aalkoe-almetjh

- jeerehtsi bijre soptsestidh fuelhkiehammojne, jñh ektiedimmiej jñh laavenjassi bijre fuelhkesne jñh sliektesne soptsestidh
- vuesiehtimmieh vedtedh naan reaktide maanah utnieh, ovnessie veanhtadimmieh niejth jñh baernieh sijjen aarkebiejjien dâastoeh, jñh soptsestidh guktie dah maehetieh veanhtadimmide dââjredh
- goerehtidh guktie niejth jñh baernieh beetnegh nuhtjiej, jñh tsiehkij bijre soptsestidh mah âtnoem tsevtsieh
- aamhtesi bijre soptsestidh mah Leah seksualiteetese, raastebiejemasse, vædtsoesvoetese jñh seahkaræmman ektiedamme
- bijjieguvviem njoelkedassijste darjodh mah tsiehkiem almetji gaskem sjehtesjiej, jñh konsekvensh buerkiestidh jis njoelkedasside meadta
- njoelkedassh hammoedieh jñh nuhtjedh gosse mubpiejgumie ektine, jñh meatan årrodh demokrateles sjæjsjalimmine skuvlesiebriedahkesne
- digkiedidh mah vuajnoeh almetjh utnieh reaktavoeten jñh seamnavyörtegsvoeten bijre

Goerehtæjja

Lohkehtimmien ulmieh Leah; learohkh gelkieh

- aktem siebriedahkefaageles gyhtjelassem hammoedidh, raeriestidh seapan buerkiestimmieh jñh gyhtjelassem tjelkestidh akten goerehtimmien tjirrh
- siebriedahkefaageles aamhtesh digkiedidh jñh seahkarimmiem utnedh mubpiej vuajnose, sjohtehke faagediejevsh nuhtjedh, jñh mieli jñh faaktaj gaskem joekehtidh
- tjaalegh lohkedh almetji bijre mah joekehts jieledeuepiej nuelesne veasoeh, jñh digkiedidh man âvteste dah ussjedieh, darjoeh jñh heannadimmieh dââjrieh joekehtslaakan
- gellie heannadimmieh histovrijesne jñh mijjen tñjjen tñjjesseavan jñh kaarhtese biejedh
- goerehtimmieh tjirrehtidh jñh âehpiedehtedh mah ryökmemem krieveh viehkine bievniesijstie tabellijste jñh diagrammijste
- siebriedahkefaageles bievnesh gaavnedh jñh olkese giesedh gosse digitaale gaaltijnie ohtsede, vuarjasjidh maam gaavneme jñh nedtejermien jñh nedte-etihken njoelkedassh steeredh
- digitaale dirregh nuhtjedh juktie siebriedahkefaageles barkoem âehpiedehtedh, jñh persovnevaarjelimmien jñh aalkoereaktan njoelkedassh steeredh
- siebriedahkefaageles tjaalegem tjaeledh viehkine sjohtehke faagediejevsh jñh jienebh gaaltijh nuhtjedh

Histovrije

Lohkehtimmien ulmieh Leah; learohkh gelkieh

- siebriedahkem aktene sijtesne buerkiestidh, dsj. saemien siebriedahke aktine jñjtse sisnjelds öörnedimmine
- âejvievæhtide buerkiestidh siebriedahkeevtiedimmesne Saepmesne jñh Nöörjesne 800-900-lâhkoen raejeste 1700-lâhkoen minngiegietjien raajan, jñh koloniseradimmiem Saepmeste veelebe buerkiestidh, dsj. gosse ovnessie kraannadâehkieh eelkin ajve aktene sijjesne årrodh
- nasjovnaale unnebelâhkoeh buerkiestidh mah Nöörjesne gââvnesieh, jñh âejvievæhtide buerkiestidh dej reaktine, histovrijesne jñh jieledeuepine
- evtiedimmiem buerkiestidh jieledevuekine nyjsenæjjide jñh kaarride, jñh mirrestallemen bijre soptsestidh
- aareh jeanoekultuvrh kaarhtese jñh tñjjesseavan biejedh, jñh vihkeles væhtah dej bijre âehpiedehtedh
- bievnesh gaavnedh greske jñh rovmeren siebriedahki bijre antihkesne, jñh vuesiehtimmieh gaavnedh guktie dej kultuvre lea mijjen jñjtse tñjjem tsevtseme
- vihkeles væhtah buerkiestidh tñjjeboelhkine gaske-aaltere, renessanse jñh bievnese tñjje Europesne, jñh digkiedidh man âvteste daate tñjjejoekedimmie
- aajhtsemefeelme vuesiehtidh mejtie europejerh darjoejin, soptsestidh guktie lij gosse ovnessie kultuvrh sinsitniem gaavnesjin jñh guktie daah dam dâârjin

Geografije

Lohkehtimmien ulmieh Leah; learohkh gelkieh

- atlasem nuhtjedh, bievnesh veedtjedh pæhpere-teemakaarhtijste jïh digitaale kaarhtediensijjstie, sijjienommh Saepmesne kaarhtese biejedh jïh dejtie buerkiestidh, jïh kraannatjïelh, fylhkine Nöörjesne jïh doh stööreres laanth veartenisnie kaarhtese biejedh
- vihtesjadtedh jïh toelhkestidh giejh jïengetijjeste hiejesijjesne, jïh buerkiestidh maam jïengetijje abpe eatnamasse jïh laantese darjoeji
- ektiedimmieh buerkiestidh gaskem eatnemevierhtieh, jïelemh, årrome, jïh jieledevuekieh
- hedtieh jïh joekehtsh viertiestidh laanti gaskem Europesne, jïh laantine jeatjah veartenebieline
- kljijma- jïh vegetasjovnedajvh veartenisnie buerkiestidh, jïh guktie almetjïh nåhtoem utnieh dejstie, jïh saemien diejvesh buerkiestidh
- buerkiestidh guktie dorjemasse jïh åtnoe maehsieh økosystemide earjoehtidh, jïh jåartam, tjaetsiem jïh elmiem jotskelidh, jïh digkiedidh guktie maahta dam heerredidh jïh dåvvodh
- buerkiestidh guktie Nöörje vierhtieh nuhtjie jeatjah lehkeste veartenisnie
- baataræjjastraemieh vihtesjadtedh, buerkiestidh man åvteste naaken sijjen hieyme-laantijste baatarieh, jïh digkiedidh guktie maahta årrodh akten ammes laantese baataræjijine båtedh

Siebriedahkedaajroe

Lohkehtimmien ulmieh leah; learohkh gelkieh

- vuesiehtimmieh vedtedh jïh digkiedidh guktie kommersijelle tsevtseme ovmessie meedijijstie maahta tsevtsehd maam vaarojde mijjïeh veeljebe jïh persovneles ekonomijem
- geriesvoeten jïh seahkarimmien bijre soptsestidh, jeereldihkie seksuellevoeti bijre, ektiejieleden jïh fuelhkien bijre, jïh konsekvenside digkiedidh jis seahkarimmie joekehtsidie fååtese
- råållah jïjtse aarkebiejjien buerkiestidh, jïh goerehtidh jïh soptsestidh veanhtadimmiej bijre mah leah daejtie råållide ektiedamme
- vuesiehtimmieh vedtedh guktie kjønnsråållah jïh seksualiteete våajnoes dorjesuvvieh ovmessie meedijinie, jïh digkiedidh dejtie ovmessie veanhtadimmide daate maahta sjugniedidh
- gyhtjelassh jïh konsekvensh digkiedidh åtnoste jïh miste-åtnoste dågkeste jïh ovmessie geeruvevierhtijste
- buerkiestidh mij akte siebriedahke lea, jïh ussjedidh man åvteste almetjïh siebriedahkine tjåanghkenieh
- dejtie vihkielommes faamoeinstitusjovnide Nöörjesne buerkiestidh, aaj Saemiedigkie, jïh dej åejvielaavenjassh, jïh digkiedidh joekehtsem gaskem aktene demokratijesne jïledh jïh aktene siebriedahkesne bieleden demokratije
- buerkiestidh mij akte politihkeles krirrie lea, jïh buerkiestidh naan vihkeles vuestiebielieh dej politihkeles krirriej gaskem Nöörjesne
- buerkiestidh mah diedth, reaktah jïh nuepieh meatan årrodh, maanah jïh noerh utnieh
- vuesiehtimmieh vedtedh kultuvrelle symbovine, jïh buerkiestidh maam mijjïeh vienhtebe diejvesnie identiteete jïh kultuvre
- åejvievæhtide buerkiestidh daan beajjetje saemien siebriedahkesne jïh ovmessie jealajehtemevuekieh digkiedidh
- aktem sjyøhteke siebriedahke-ovvaantoem digkiedidh, jïh digkiedidh guktie maahta dam loetedh
- aajkoem digkiedidh EN:ine jïh jeatjah gaskenasjovnaale laavenjostojne, daan nuelesne aalkoe-almetjelaavenjostoe, jïh vuesiehtimmieh vedtedh Nöörjen råållese laavenjostojne

Goerehtæjja

Lohkehtimmien ulmieh leah; learohkh gelkieh

- gyhtjelassh hammoedidh tsiehkïej bijre siebriedahkesne, soejkesjidh jïh tjïrrehtidh aktem goerehtimmïem jïh digkiedidh njaalmeldh jïh tjaaeldh maam gaavneme jïh illedahkide
- siebriedahkefaageles diejvesh nuhtjedh faagesoptsestimmïne jïh åehpiedehtemïnie ovmessie digitaale dirregigujmie, jïh vijriesåbpoe soptsestidh dan bijre maam mubpieh soptsestamme
- statistihkeles gaaltjïh nuhtjedh juktie aerviedidh jïh buerkiestidh otnjegh jïh jeerehtsh siebriedahkefaageles digkiedimmïne, jïh vuarjasjidh mejtie statistihke jaahkods bievnesh vadta vuesiehtidh guktie maahta heannadimmïeh joekehtslaakan åehpiedehtedh, jïh digkiedidh guktie iedtjïh jïh ideologije maehsieh almetji vuajnoem tsevtsehd mij lea faaktah jïh saetniesvoete

- siebriedahkefaageles gyhtjelassi bijre ussjedidh viehkine bievnesijstie ovmesse digitaale gaaltijstie j̄ih pæhperegaaltijstie, j̄ih gaaltiji aajkoem j̄ih sjyöhtehkevoetem digkiedidh
- siebriedahkefaageles argumenth, faaktah j̄ih jiehtegh damtijidh siebriedahkedigkiedimmine j̄ih digkiedimmine Gaskeviermesne, dejtie laejhtekslaakan vuarjasjidh, j̄ih reaktah j̄ih konsekvensh vuarjasjidh gosse dejtie Gaskeviermesne bæjhkohte
- soptsesh sjugniedidh almetji bijre ovmesse siebriedahkijste åvtesne j̄ih daaletje t̄ijjen, j̄ih vuesiehtidh guktie jieledenuepieh j̄ih aarvoeh åssjaldahkide j̄ih dahkojde tsevtsieh
- siebriedahkefaageles tjaalegh tjaaledh viehkine veele faagediejesijstie, buerkiestamme konklusjovnijste j̄ih gaaltijevuesiehtimmijste

Histovrije

Lohkehtimmien ulmieh Leah; learohkh gelkieh

- vuesiehtimmieh gaavnedh heannadimmine mah Leah viehkiehtamme daan beajjetje Saepmiem j̄ih Nöörjem hammoedidh, j̄ih digkiedidh guktie siebriedahke lij maahteme sj̄idtedh dastegh dah heannadimmieh lin jeatjahlaakan orreme
- idealem digkiedidh almetjeaarvoen, sierredimmien j̄ih rasisme-evtiedimmien bijre aktene histovreles j̄ih daaletje t̄ijjen perspektijvesne
- vihkeles evtiedimmievæhtah åehpiedehtedh saemien histovrijesne 1800-låhkoen j̄ih voestes lehkien 1900-låhkoste, j̄ih konsekvensh digkiedidh daaroedehtemepolitihkeste dan akten almetjasse j̄ih siebriedahkese
- vuesiehtimmieh gaavnedh politihkeles mobiliseradimmien j̄ih kultuvrelle visualiseradimmien bijre saemien histovrijesne 1900-låhkoen gaskoeh raejeste daan raajan
- vihkeles evtiedimmievæhtah åehpiedehtedh nöörjen histovrijesne 1800-låhkoen j̄ih voestes lehkien 1900-låhkoen, j̄ih buerkiestidh guktie dah daan beajjetje siebriedahken vööste tjuvtjedieh
- buerkiestidh guktie tryjjesstaate evtiesovvi j̄ih buerkiestidh væhtah Nöörjesne daan biejjien
- teknogeles jarkelimmieh j̄ih siebriedahkejarkelimmieh buerkiestidh dan industrijelle revolusjovnen gaavhtan
- åssjalommesh j̄ih faamoeh buerkiestidh mah dam amerijhken frijjevoetegæmhpoem j̄ih dam fraanske revolusjovnem sjugniedin, j̄ih buerkiestidh guktie dihte dam demokrateles evtiedimmien Nöörjesne tsevtsi
- kolonialismen j̄ih imperialismem buerkiestidh, j̄ih vuesiehtimmieh vedtedh avkoloniseradæmman
- fåantoeh j̄ih illedahkh digkiedidh stoerre gaskenasjovnaale ovvaantojste 1900-låhkoen j̄ih 2000-låhkoen
- vihkeles siebriedahkejarkelimmieh digkiedidh urrebe t̄ijjen, j̄ih ussjedidh guktie daan beajjetje siebriedahke orre jarkelimmieh sjugnede

Geografije

Lohkehtimmien ulmieh Leah; learohkh gelkieh

- gaavnedh j̄ih vihtiestidh bijjieguvviem geografeles åejvievæhtijste veartenisnie, j̄ih ovmesse laanth j̄ih regijovnh viertiestidh
- lohkedh, toelhkestidh j̄ih nuhtjedh pæhperekaarhth j̄ih digitaale kaarhth, möölegeståahkem j̄ih kaarhtevæhtah, j̄ih aerpievuekien j̄ih daajbaaletje vuekieh viertiestidh guktie maahta eatnamisnie gaavnedh
- buerkiestidh sisnjeldh j̄ih bynjetje faamoeh eatnamisnie, guktie elmesne svæhtja, guktie tjaetsie eatnamisnie j̄ihhta, veareldem, kljmmam j̄ih vegetasjovnem buerkiestidh j̄ih ektiedimmieh eatnemen j̄ih siebriedahken gaskem digkiedidh
- buerkiestidh gusnie dihte geografeles Saepmie, j̄ih guktie nasjovnaalestaati raasth j̄ih reeremerasth daejtie dajvide juekieh
- buerkiestidh naan saemien diejvesh eatnemehammojne j̄ih saemien sijjenommh
- goerehtidh guktie almetjh nuhtjeh eatnemevåaromem, jeatjah vierhtieh j̄ih teknologijem Nöörjesne j̄ih jeatjah laantine veartenisnie, j̄ih premisside akten monnehke evtiedæmman digkiedidh
- goerehtidh j̄ih digkiedidh åtnoem j̄ih miste-åtnoem vierhtijste, mah konsekvensh daate maahta åadtjodh byjresasse j̄ih siebriedahkese, j̄ih mah ovvaantoeh daate maahta sjugniedidh gietskene j̄ih abpe veartenisnie

- stoeredahkem, struktuvrem jñh sjiðtemem årrojedaåhkine viertiestidh, jñh evtiedimmiem årroeijjstie, urbaniseradimmiem jñh juhtemem urrebe tñjjen analyseradidh
- goerehtalledh man jeereldihkie almetjñh ovnessie bielene veartenistie veasoeh, dejtie stoerre joekehtsidie giefies jñh ræjhkoes gaskem buerkiestidh, jñh råajvarimmieh digkiedidh akten jñebnebe joekedæmman

Siebriedahkedaajroe

Lohkehtimmien ulmieh Leah; learohkh gelkieh

- buerkiestidh guktie ovnessie politihkeles krirrieh ovnessie aarvoeh jñh iedtjñh eevtjeh, daam sjiðteheke siebriedahkegyhtjelasside ektiedidh, jñh jñjtse vuajnoen åvteste argumenteradidh
- politihkeles institusjovnh Nöörjesne jñh Saepmesne buerkiestidh, jñh råållajoekedimmiem dej politihkeles institusjovni gaskem
- vuesiehtimmieh vedtedh maam mielide laavenjostoe, meatanårrome jñh demokratije utnieh nasjovnaale jñh gietskene suerkine, siebrine jñh skuvlesne
- åejvieprinsihpide buerkiestidh EN-sjiðtedimmesne, EN-almetjereaktabæjhkoehthimmesne jñh vihkeles EN-konvensjovnine, aaj ILO-konvensjovne aalkoe-almetji reaktaj biñre, vuesiehtidh guktie dah vääjnoes sjiðtieh laakine, jñh konsekvenside digkiedidh gosse almetjereaktide miedtele
- vuesiehtimmieh vedtedh guktie goerkese geriesvoeten jñh seksualiteeten biñre maehthieh jeerehtidh kultuvrine jñh kultuvri gaskem
- kjønnsråållah analyseradidh gusnie seksualiteeten biñre soptsestamme, jñh joekehtsem buerkiestidh vaajteles seksuelle gaskesen jñh seksuelle meadtoen gaskem
- vuesiehtimmieh vedtedh guktie akte meadtoe lea giðtesovveme, fåantoeh digkiedidh man åvteste kriminaliteete sjiðta jñh konsekvenside kriminaliteeteste, jñh buerkiestidh guktie reaktastaate fungerede
- buerkiestidh diejvesidie vuajnoeh, vaanesovme jñh rasisme, jñh vuarjasjidh guktie vuajnoeh maehthieh tsevtseme sjiðtedh, jñh guktie fiereguhte jñh siebriedahke maehthieh vaanesovmi jñh rasismen vööste barkedh
- aerpievuekien daajroem goerehtidh, jñh digkiedidh guktie maaha aerpievuekien daajroem sertiestidh daajbaaletje ektiedimide
- buerkiestidh guktie åtnoe vaarojste jñh dienestijstie lea evtiesovveme Nöörjesne, jñh utnijereaktide buerkiestidh
- buerkiestidh evtiedimmiem jñh konsekvensh dågka- jñh geeruvevoete-åtnoste Nöörjesne, jñh ussjedattedh mah vuajnoeh almetjñh utnieh geeruvevoetevierhtide
- åejvievæhtah buerkiestidh nöörjen ekonomijesne, jñh guktie dihte lea ektiedamme abpeveartenen ekonomijine

Goerehtæjja

Lohkehtimmien ulmieh Leah; learohkh gelkieh

- aktem sjiðteheke siebriedahkefaageles dåeriesmoerem hammoedidh, jñh aktem digkeden tjaalegem tjaaledh viehkine faagediejvesijstie, jeereldihkie gaaltjeåtnoste jñh gaaltijevuesiehtimmijste
- sjiðteheke nasjovnaale jallh abpeveartenen dåeriesmoerh goerehtidh, jñh njaalmeldh jñh tjaaleldh ovnessie raeriestimmieh digkiedidh guktie maaha dejtie loetedh, veele åtnojne faagediejvesijstie
- jeereldihkie digitaale ohtsemestrategijñh nuhtjedh juktie biðvnesh gaavnedh jñh viertiestidh mah dåeriesmoerh buerkiestieh ovnessie vuajnojste, jñh gaaltiji aajkoem jñh iedtjem vuarjasjidh
- plearoh jñh joekehts biðvnesh statistihkeste nuhtjedh juktie aktem siebriedahkefaageles dåeriesmoerem digkiedidh
- siebriedahkefaageles aamhtesh digkiedidh digitaale digkiedimmiedåehkine, jñh jñjtse goerkesem vuarjasjidh tjoevkesisnie mubpiej mielijste

Indivijde, siebriedahke jñh kultuvre

Lohkehtimmien ulmieh Leah; learohkh gelkieh

- sosialiseradimmien noerijste Saepmesne j̄ih Nöörjesne goerehtidh viehkine vihkeles diejvesijstie sosialiseradimmien bījre, j̄ih tsiehkien digkiedidh gaskem etnihkeles j̄ih staateborgeles ektievoetem gaskem
- reaktide buerkiestidh mejtie átna goh utnije, j̄ih utnijen etihkeles diedtem digkiedidh
- baalhkah ryöknedh, budsjettem bæjjese biejedh akten gåetiegántan, j̄ih vuarjasjidh guktie jieledetsiehkíe, spåáredimmie j̄ih lööneme dam persovneles ekonomijem tsevtsieh
- analyseradidh man j̄ijnje dejstie ovmesse kriminaliteetesáarhtijste j̄ih meadtoesáarhtijste, j̄ih digkiedidh guktie maahta dagkerh dahkoeh heerredidh, j̄ih guktie reaktastaate fungerede
- diejvesem kultuvre tjertestidh, j̄ih vuesiehtimmieh vedtedh guktie kultuvre, kjønnsráállah j̄ih fuelhkíe-, slíekte- j̄ih ektiejieledevuekieh jeerehtieh sijjeste sæjjan, j̄ih jarkelieh tíjje doekoe
- áejvievæhtah j̄ih jeerehtsh saemien kultuvresne daan biejjien digkiedidh, j̄ih ussjedidh mij sæjhta jiehtedh aalkoe-almetjinie árrodh
- digkiedidh guktie religijööse, etnihkeles j̄ih kultvrelle jeerehtsh, nuepieh j̄ih haestemh sjugniedieh
- digkiedidh man ávteste vaanesovmh, rasisme j̄ih sierredimmie sjidtieh, j̄ih mah ráajvarimmieh mah maehtieh dejtie heerredidh

Barkoe- j̄ih jieleme

Lohkehtimmien ulmieh Leah; learohkh gelkieh

- bīevnesh gaavnedh ovmesse barkoej bījre, j̄ih nuepieh j̄ih haestemh barkoemaarkedisnie daan biejjien digkiedidh
- aarvoen bījre ussjedidh barkoem utnedh, j̄ih mij lea sj̄iere aktene hijven barkoejeliedisnie
- nuepieh j̄ih haestemh digkiedidh fasseldæmman j̄ih aarvoesjugniedæmman saemien j̄ieliemisnie j̄ih siebriedahkesne, j̄ih barkohtsvotem digkiedidh
- etihkeles dáeriesmoerh digkiedidh ektiedamme barkoejeliedasse
- buerkiestidh jieleme-, barkoevaltije- j̄ih barkoevedtjesiebride j̄ih dej sijjiem barkoejeliedisnie, j̄ih faktovride mah baalhka- j̄ih barkoetsiehkide nænnoestieh
- nuepieh j̄ih haestemh vuarjasjidh gosse sieltem tseegkie, j̄ih áejviebiehkide olkese giesedh aktene illedahke- j̄ih balansereeknehlákosne
- aarvoem mirrestallemistie digkiedidh, j̄ih konsekvensh aktede barkoemaarkedeste mij lea nyjsenæjjaj j̄ih kaarri gaskem juakeme

Politiške j̄ih demokratije

Lohkehtimmien ulmieh Leah; learohkh gelkieh

- goerehtidh j̄ih digkiedidh guktie j̄ijtje maahta meatan árrodh dam politiškeles systeemem tsevtsehdh, viehkine ovmesse tsevtsemekanaalh nuhtjedh
- ovmesse haestemh demokratijese buerkiestidh, gaskem jeatjah representasjovnen bījre aalkoe-almetjijstie j̄ih unnebeláhkostje
- aalkoe-almetjereaktah buerkiestidh, j̄ih saemiej j̄ijtjenænnoestimmieaktam digkiedidh
- ektiedimmieh digkiedidh stuvremevuekien, reaktastaaten j̄ih almetjereaktaj gaskem
- j̄ienebeláhkoedemokratijem digkiedidh j̄ih stuvremevuekiem j̄ih doh vihkielommes politiškeles stuvremeáárganh Nöörjesne buerkiestidh, daan nuelesne doh saemien demokrates áárganh Saepmesne
- vihkeles joekehtsh analyseradidh politiškeles krirriej j̄ih dáehkiej gaskem, saemien j̄ih nöörjen politiškesne
- vihkeles væhtah buerkiestidh dennie ekonomieles politiškesne Nöörjesne
- áejvieprinsihpide j̄ih haestiemidie digkiedidh dan nöörjen tryjjes-staatese
- digkiedidh diejvesidie ekonomieles sj̄idteme, jieledestandarde, jieledekvaliteete j̄ih monnehke evtiedimmie, j̄ih tsiehkien dej gaskem

Gaskenasjovnaale tsiehkíeh

Lohkehtimmien ulmieh Leah; learohkh gelkieh

- diejvesem faamoe tjierstedidh jñh vuesiehtimmieh vedtedh guktie faamoe åtnasåvva veartenesiebriedahkesne
- diejvesem globaliseringe tjierstedidh, jñh ovmesseie konsekvensh globaliseringeste vuarjasjidh, joekoen aalkoe-almetji tsiehkie
- EU:n ulmieh jñh stuvremeåårganh buerkiestidh, jñh Nöörjen tsiehkiem EU:se digkiedidh
- vuesiehtimmieh gaavnedh ovmesseie sårhts ovvaantojne jñh almetjereaktameadtojne, jñh digkiedidh maam EN jñh jeatjah gaskenasjovnaale aktöörh maehtieh darjodh
- buerkiestidh naan fåantoeh man åvteste muvth laanth leah giefies jñh muvth ræjhkoes, jñh råajvarimmieh digkiedidh juktie giefiesvoetem veartenisnie giehpiedidh
- væhtah jñh fåantoeh digkiedidh man åvteste terrorisme sjædta

Faagem vierhtiedidh

Bñhkedassh galhkuvevuvarjasjæmman

Galhkuvevuvarjasjimmie

Daltese	Öörnege
10. daltese	Learohkh edtjeh aktem galhkuvekarakterem utnedh.
Jåa1 ööhpehtimmieprogrammh studijegoerehtæmman – programmesuerkie realfaagese jñh programmesuerkie gielese, siebriedahkefaagese jñh ekonomijese	Learohkh edtjeh aktem galhkuvekarakterem utnedh.
Jåa2 ööhpehtimmieprogrammh studijegoerehtæmman – programmesuerkie hammoedimmiefaagese	
Jåa2 ööhpehtimmieprogrammh idrettsfaagese jñh ööhpehtimmieprogrammh musikhese, daanhtose jñh draamese	
Jåa2 barkoefaageles ööhpehtimmieprogrammh	

Eksamene learoehkidie

Daltese	Öörnege
10. daltese	Learohkh maehtieh njaalmeldh eksamenese geasalgidh. Njaalmeldh eksamene gietskene dorjesåvva jñh sensureradamme sjædta.
Jåa1 ööhpehtimmieprogrammh studijegoerehtæmman – programmesuerkie realfaagese jñh programmesuerkie gielese, siebriedahkefaagese jñh ekonomijese	Learohkh maehtieh njaalmeldh eksamenese geasalgidh. Njaalmeldh eksamene gietskene dorjesåvva jñh sensureradamme sjædta.
Jåa2 ööhpehtimmieprogrammh studijegoerehtæmman – programmesuerkie hammoedimmiefaagese	
Jåa2 ööhpehtimmieprogrammh idrettsfaagese jñh ööhpehtimmieprogrammh musikhese, daanhtose jñh draamese	
Jåa2 barkoefaageles ööhpehtimmieprogrammh	

Eksamene privatistide

Daltese	Öörnege
---------	---------

10. daltese	Vuartesjh öörnegem maadthskuvlelierehtæmman geerve almetjidie.
Jåa1 ööhpehtimmieprogrammh studijegoerehtæmman – programmesuerkie realfaagese jìh programmesuerkie gielese, siebriedahkefaagese jìh ekonomijese	Privatisth edtjeh njaalmeldh eksamenem vaeltedh. Njaalmeldh eksamene gietskene dorjesávva jìh sensureradamme sjædta
Jåa2 ööhpehtimmieprogrammh studijegoerehtæmman – programmesuerkie hammoedimmiefaagese	
Jåa2 ööhpehtimmieprogrammh idrettsfaagese jìh ööhpehtimmieprogramme musihkese, daanhtsose jìh draamese	
Jåa2 barkoefaageles ööhpehtimmieprogrammh	

Dah siejhme bihkedassh vuarjasjimmien bijre lea nænnoestamme ööhpehtimmielaaken mieriédimmesne.